Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MICHAL BOBEK
prednesené 15. novembra 2018 [1]

Vec C-590/17

Henri Pouvin
Marie Dijoux
proti
Electricité de France (EDF)

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom – Pojem ‚predajca alebo dodávateľ' – Pojem ‚spotrebiteľ' – Zmluva o úvere uzatvorená medzi zamestnávateľom a zamestnancom a jeho manželským partnerom na účely kúpy ich hlavného obydlia"

I. Úvod

1. Pán Pouvin a pani Dijouxová uzatvorili zmluvu o úvere na nehnuteľnosť so spoločnosťou Electricité de France (EDF), zamestnávateľom pána Pouvina. Zmluva o úvere obsahovala doložku o automatickom ukončení zmluvy: ak dlžník prestane byť zamestnancom spoločnosti, úver sa stane okamžite splatným.

2. Po tom, ako pán Pouvin ukončil so spoločnosťou pracovný pomer, spoločnosť EDF podala žalobu požadujúcu splatenie úveru. Pán Pouvin a pani Dijouxová vzniesli argument, že podľa vnútroštátnej právnej úpravy preberajúcej Smernicu Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách [2] je doložka o automatickom ukončení zmluvy nekalá. Spoločnosť EDF však zastáva názor, že smernica 93/13 sa neuplatňuje, keďže nemôže byť v zmysle tejto smernice považovaná za „predajcu alebo dodávateľa".

3. Kto je „predajca alebo dodávateľ"? Hoci pojmy „predajca alebo dodávateľ", ako aj pojem „spotrebiteľ" boli vykladané Súdnym dvorom pri viacerých príležitostiach, prejednávaná vec vyvoláva ďalší nepreskúmaný rozmer týkajúci sa týchto pojmov: koná spoločnosť pri poskytovaní úverov jej zamestnancom (alebo iných služieb v tejto súvislosti), ktoré nesúvisia s jej hlavnou oblasťou odbornej spôsobilosti, ako „predajca alebo dodávateľ" a môžu byť jej zamestnanci v tejto situácii považovaní za „spotrebiteľov"?

1 Jazyk prednesu: angličtina.

2 Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

II. Právny rámec

4. Desiate odôvodnenie smernice 93/13 stanovuje: „keďže účinnejšia ochrana spotrebiteľa sa môže dosiahnuť prijatím jednotných právnych pravidiel v záležitostiach nekalých podmienok; keďže tieto pravidlá by mali platiť na všetky zmluvy uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi; keďže medzi iným, zmluvy týkajúce sa zamestnania, zmluvy týkajúce sa nástupníckych práv, zmluvy týkajúce sa rodinného práva a zmluvy týkajúce sa dohôd o včlenení a organizácii spoločností alebo partnerstve sa musia vylúčiť z rozsahu platnosti tejto smernice“.

5. Podľa článku 1 ods. 1 smernice 93/13: „Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“.

6. Článok 2 smernice 93/13 obsahuje tieto definície:

„…

b) ‚spotrebiteľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho [jej – *neoficiálny preklad*] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

c) ‚predajca alebo dodávateľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho [jej – *neoficiálny preklad*] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.“

7. V zmysle článku 3 ods. 1 smernice „zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa“.

III. Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

8. V apríli 1995 poskytla spoločnosť EDF úver pánovi Pouvinovi a jeho manželke, pani Dijouxovej (ďalej len „navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku“). V tom čase bol pán Pouvin jej zamestnancom. Úver bol poskytnutý s cieľom financovať nadobudnutie ich hlavného obydlia, mal výšku 57 625,73 eura a bol splatný v 240 mesačných splátkach rozdelených na dve desaťročné obdobia splácania s úrokovou sadzbou 4,75 % a 8,75 %. Bol poskytnutý v rámci mechanizmu pomoci v prístupe k vlastníctvu, ktorý na vnútroštátnej úrovni upravoval Loi No 79-596 du 13 juillet 1979 relative à l’information et à la protection des emprunteurs dans le domaine immobilier (zákon č. 79-596 z 13. júla 1979 o informovaní a ochrane príjemcov úverov v oblasti nehnuteľností).

9. Článok 7 zmluvy o úvere stanovoval automatické ukončenie zmluvy v deň, keď dlžník z akéhokoľvek dôvodu prestane byť zamestnancom spoločnosti EDF (doložka o automatickom ukončení zmluvy). V dôsledku toho sa v prípade skončenia pracovnej zmluvy stala suma poskytnutého úveru okamžite splatnou, aj keď si dlžník plnil všetky povinnosti, ktoré mu z nej vyplývali.

10. Pán Pouvin podal výpoveď 1. januára 2002. Navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku následne úver prestali splácať.

11. Dňa 5. apríla 2012 podala spoločnosť EDF na navrhovateľov v konaní o kasačnom opravnom prostriedku žalobu na Tribunal de grande instance de Saint-Pierre de la Réunion (Krajský súd Saint-Pierre, Réunion, Francúzsko) o zaplatenie zostávajúcej dlžnej sumy k 1. januáru 2002 vo výške 50 238,37 eura pozostávajúcej z istiny a úrokov, ako aj zmluvnej pokuty vo výške 3 517 eur.

12. Súd v rozsudku z 29. marca 2013 konštatoval, že doložka o automatickom ukončení bola nekalou doložkou. Zamietol žalobu spoločnosti EDF, prostredníctvom ktorej sa táto domáhala určenia automatického ukončenia zmluvy. Konštatoval však, že zmluva o úvere mala byť ukončená z dôvodu, že navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku porušili povinnosť úver splácať.

13. Rozsudkom z 12. septembra 2014 Cour d'appel de Saint-Denis de la Réunion (Odvolací súd Saint-Denis, Réunion, Francúzsko) rozsudok z 29. marca 2013 zrušil. Súd konštatoval, že úver bol zo strany spoločnosti EDF poskytnutý výlučne v jej postavení zamestnávateľa, a nie „predajcu alebo dodávateľa". Skutočnosť, že spoločnosť EDF má oddelenie spravujúce pôžičky poskytnuté zamestnancom, je podľa tohto rozsudku irelevantné. Napriek tomuto konštatovaniu tento súd tiež uviedol, že doložka o automatickom ukončení zmluvy nebola neplatná ani nekalá, pretože je súčasťou zmluvy, ktorá prináša zamestnancom výhody, ktoré vyvažujú automatickú doložku o ukončení zmluvy. Tento súd konštatoval, že automatické ukončenie zmluvy nastalo 1. januára 2002. Nariadil navrhovateľom v konaní o kasačnom opravnom prostriedku zaplatiť spoločnosti EDF sumu 50 238,37 eura okrem úrokov so zmluvnou sadzbou 6 % p. a. od 1. januára 2002, s výhradou odpočítania neskôr uhradených súm, ako aj sumu 3 517 eur ako zmluvnú pokutu zvýšenú o zákonom stanovené úroky od rovnakého dátumu.

14. Navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku sa proti tomuto rozsudku odvolali na Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Vzhľadom na to, že vyriešenie sporu závisí od výkladu smernice 93/13, uvedený súd prerušil konanie a predložil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 2 [smernice 93/13] vykladať v tom zmysle, že ak spoločnosť, akou je spoločnosť EDF, poskytne zamestnancovi úver na nehnuteľnosť v rámci mechanizmu pomoci v prístupe k bývaniu, o ktorý sa môžu uchádzať len zamestnanci spoločnosti, koná táto spoločnosť ako predajca alebo dodávateľ?

2. Má sa článok 2 [smernice 93/13] vykladať v tom zmysle, že ak spoločnosť, akou je spoločnosť EDF, poskytne úver na nehnuteľnosť manželskému partnerovi svojho zamestnanca, ktorý nie je zamestnancom spoločnosti, ale solidárnym spolupríjemcom úveru, koná táto spoločnosť ako predajca alebo dodávateľ?

3. Má sa článok 2 [smernice 93/13] vykladať v tom zmysle, že zamestnanec takej spoločnosti, akou je spoločnosť EDF, ktorý si od tejto spoločnosti vezme úver na nehnuteľnosť, koná ako spotrebiteľ?

4. Má sa článok 2 [smernice 93/13] vykladať v tom zmysle, že manželský partner tohto zamestnanca, ktorý si vezme ten istý úver, nie však ako zamestnanec spoločnosti, ale ako solidárny spolupríjemca úveru, koná ako spotrebiteľ?"

15. Písomné pripomienky v tomto konaní boli doručené zo strany navrhovateľov v konaní o kasačnom opravnom prostriedku, spoločnosti EDF, gréckej a francúzskej vlády a Európskej komisie. Tieto zúčastnené strany, s výnimkou navrhovateľov v konaní o kasačnom opravnom prostriedku, taktiež prezentovali svoje tvrdenia ústne na pojednávaní, ktoré sa konalo 12. septembra 2018.

IV. Posúdenie

16. Prostredníctvom svojich štyroch otázok žiada Cour de cassation (Kasačný súd) o objasnenie, či v prípade, ak zamestnávateľ, akým je spoločnosť EDF, poskytne zamestnancovi spoločne s jeho manželským partnerom (ktorý nie je zamestnancom) úver na kúpu ich hlavného obydlia, môže byť posúdený ako „predajca alebo dodávateľ" a navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku ako „spotrebitelia" v zmysle článku 2 písm. b) a c) smernice 93/13.

17. Pri odpovedi na túto otázku najprv všeobecne preskúmam pojmy „predajca alebo dodávateľ“ a „spotrebiteľ“, a teda aj rozsah pôsobnosti smernice 93/13 (A). Následne sa budem zaoberať prvou a druhou otázkou spoločne: môže byť za okolností, o aké ide v prejednávanej veci, spoločnosť EDF považovaná za „predajcu alebo dodávateľa“ (B)? Nakoniec sa budem zaoberať treťou a štvrtou otázkou: môžu byť navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku v zmysle smernice považovaní za „spotrebiteľov“ (C)?

A. O pojmoch „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“

18. Na úvod je potrebné zdôrazniť, že smernica 93/13 nedefinuje rozsah jej pôsobnosti prostredníctvom zoznamu *druhov zmlúv alebo ich predmetov*. Namiesto toho sa rozsah pôsobnosti tejto smernice dá vyvodiť z jej článku 1 ods. 1: vzťahuje sa na podmienky v „zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“. Pojmy „predajca alebo dodávateľ“ a „spotrebiteľ“ sú definované v článku 2 písm. b) a c) s odkazom na to, či osoba koná na účely vzťahujúce alebo nevzťahujúce sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.[3] Smernica 93/13 teda definuje zmluvy, na ktoré sa vzťahuje, s ohľadom na *postavenie, v akom konajú zmluvné strany*.

19. Treba tiež zdôrazniť, že táto vec sa týka prvej etapy: vnútroštátny súd sa pýta, či strany napadnutej zmluvy o úvere možno považovať za „spotrebiteľov“ alebo za „predajcov alebo dodávateľov“ v zmysle smernice 93/13, a teda či je možné uplatniť túto smernicu. Otázky sa teda týkajú výlučne posúdenia postavenia, v akom konajú navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku a spoločnosť EDF vo vzťahu k definícii uvedenej v článku 2 písm. b) a c) smernice. Naopak, konanie pred Súdnym dvorom sa netýka posúdenia (ne-)spravodlivosti konkrétnej zmluvnej podmienky v kontexte zmluvy o úvere. Ide o vecné posúdenie skutkového stavu podľa článku 3 smernice.

20. Berúc do úvahy toto úvodné objasnenie, z existujúcej judikatúry Súdneho dvora možno vyvodiť k tomuto posúdeniu niekoľko usmernení.

21. Po prvé posúdenie rozsahu pôsobnosti smernice 93/13 prostredníctvom pojmov „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“ sa opiera o *funkčné* kritérium. To znamená, že pojmy „predávajúci alebo dodávateľ“ a „spotrebiteľ“ sa musia posúdiť na základe toho, či vznikol zmluvný vzťah v rámci činností „vzťahujúcich sa“ alebo „nevzťahujúcich sa“ k obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.[4]

22. Po druhé posúdenie sa musí vykonať *konkrétne*, berúc do úvahy postavenie, v akom zmluvné strany konali v danej zmluve. To znamená, že status „spotrebiteľa“ a „predajcu alebo dodávateľa“ nie je určený: tá istá osoba môže byť určená ako prvá z nich, ako druhá, alebo ako žiadna z nich, v závislosti od konkrétneho zmluvného kontextu.[5] Ako už Súdny dvor potvrdil, znamená to, že analýza sa musí nevyhnutne vykonať od prípadu k prípadu.[6]

3 Rozsudky z 30. mája 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, bod 30), a z 15. januára 2015, Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14, bod 21).

4 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 55). Pozri tiež uznesenia z 19. novembra 2015, Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, bod 27); zo 14. septembra 2016, Dumitraş (C-534/15, EU:C:2016:700, bod 32), a z 27. apríla 2017, Bachman (C-535/16, neuverejnený, EU:C:2017:321, bod 36).

5 Rozsudok z 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, bod 20).

6 Pozri analogicky rozsudok zo 4. októbra 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808, bod 37). Pozri tiež rozsudok z 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, body 22 a 23).

23. Po tretie pojmy „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“ sa musia posudzovať *objektívnym* spôsobom. Otázka, či sa osoba môže určiť ako „spotrebiteľ“ alebo ako „predajca alebo dodávateľ“ v danom zmluvnom vzťahu, sa musí posúdiť prostredníctvom objektívneho všeobecného posúdenia funkčného kritéria uvedeného vyššie.[7] Inými slovami, či je alebo nie je osoba skutočne neinformovaná alebo má v skutočnosti vyššiu úroveň vedomostí, ekonomickej sily, špecializácie alebo je lepšie pripravená, nemá vplyv na analýzu, či zmluvná strana koná na účely vzťahujúce sa alebo nevzťahujúce sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu v zmysle článku 2 písm. b) a c) smernice 93/13.[8]

24. Vzhľadom na tieto všeobecné body, v čom presne spočíva dané kritérium? V priebehu konania pred Súdnym dvorom účastníci konania, ktorí doručili pripomienky, uviedli niekoľko úvah, ktoré podľa môjho názoru nie sú úplne relevantné pre rozhodnutie o postavení, v akom konala každá zmluvná strana. Navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku napríklad argumentovali, že spoločnosť EDF má *osobitné oddelenie spravujúce pôžičky*. To by preukazovalo, že spoločnosť EDF pôsobí ako predajca alebo dodávateľ, pretože má špecializované vedomosti a organizačnú štruktúru. Okrem toho sa spoločnosť EDF *pravidelne* zapája do rokovaní o tomto druhu zmluvy. Grécka a francúzska vláda takisto uviedli, že existencia špecializovanej služby v štruktúre spoločnosti EDF dokazuje, že navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku sú v *menej výhodnom postavení* z hľadiska informácií a vyjednávacej sily. Obe vlády, ako aj Komisia pripomenuli judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej sa dôsledky *nerovnosti medzi stranami* zhoršujú, keď sa sporná zmluva týka základnej potreby spotrebiteľa. V tomto prípade ide o nadobudnutie hlavného obydlia (teda o získanie bývania) a zahŕňa sumy, ktoré predstavujú jednu z najdôležitejších položiek v rozpočte spotrebiteľa, zatiaľ čo z právneho hľadiska zmluva sa vo všeobecnosti riadi zložitými vnútroštátnymi pravidlami, o ktorých sú jednotlivci často slabo informovaní.[9]

25. Podľa môjho názoru by mohlo byť užitočné pripomenúť si rozdiel medzi tromi odlišnými súbormi úvah, ktorými sú: i) kritériá vymedzenia rozsahu pôsobnosti smernice (v akom postavení zmluvné strany uzatvorili zmluvu?); ii) kritériá vzťahujúce sa na vecné posúdenie spravodlivosti zmluvných podmienok (je daná zmluvná podmienka v tejto zmluve nekalá?) a iii) základné dôvody, pre ktoré bola zavedená ochrana zo strany smernice (aké problémy bolo potrebné riešiť?).

26. Začnem bodom iii) a uvediem, že základná myšlienka ochrany prostredníctvom smernice 93/13 vychádza z predpokladu, že vo vzťahu k „predávajúcemu alebo dodávateľovi“ sa spotrebiteľ „nachádza v znevýhodnenom postavení, keďže *musí byť považovaný* za hospodársky slabšieho a právne menej skúseného ako jeho zmluvný partner“[10]. Toto odzrkadľuje myšlienku, na ktorej je založený celý systém smernice: jej cieľom je zaviesť ochranný systém založený na predpoklade, že „spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti“[11]. Táto situácia ho vo všeobecnosti „vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah“[12].

7 Pozri vo vzťahu k pojmu „spotrebiteľ“ rozsudok z 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, bod 21). Pozri tiež uznesenia z 19. novembra 2015, Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, bod 27); zo 14. septembra 2016, Dumitraș (C-534/15, EU:C:2016:700, bod 36), a z 27. apríla 2017, Bachman (C-535/16, neuverejnený, EU:C:2017:321, bod 36).

8 Ak by to tak bolo, zákon o ochrane spotrebiteľa by sa potom mohol zmeniť na ochranný štít nekompetentných právnych oddelení veľkých spoločností, ako aj na meč, ktorý by osekal právnu ochranu spotrebiteľov, ktorí sú viac informovaní alebo dôvtipnejší než ostatní.

9 Tieto úvahy vychádzajú z rozsudku z 30. mája 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, bod 32).

10 Rozsudok zo 4. októbra 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808, bod 34). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

11 Rozsudok z 30. mája 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, bod 31).

12 Tamže.

27. Pripomienky v tejto veci, ktoré sa týkajú nerovnosti medzi účastníkmi konania a znevýhodnenia navrhovateľov v konaní o kasačnom opravnom prostriedku z hľadiska informácií a vyjednávacej sily, preukazujú, že výsledky získané pri uplatnení vyššie uvedených kritérií sú v súlade s ochranným cieľom smernice 93/13. Rovnako pripomienky týkajúce sa existencie osobitného oddelenia a pravidelnosti uzatvárania zmlúv potvrdzujú situáciu nadradenosti, ktorú smernica predpokladá vo vzťahu k tým osobám, ktoré spĺňajú funkčné a objektívne kritérium definície článku 2 písm. c) smernice.

28. Toto širšie odôvodnenie však nie je kritériom, ktoré by bolo potrebné splniť v každom jednotlivom prípade. Takéto pripomienky preto samy osebe nie sú rozhodujúce na to, aby bolo možné posúdiť, či spoločnosť EDF pôsobila ako „predávajúci alebo dodávateľ“, čiže na účely, ktoré sa vzťahujú alebo nevzťahujú k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

29. Určenie uplatniteľnosti smernice 93/13 totiž nezávisí od relatívneho vyváženia pozícií strán, pokiaľ ide o vedomosti, špecializáciu alebo ekonomickú silu. Normotvorca Únie do právneho predpisu toto vyváženie už začlenil. Dosiahol to zahrnutím zovšeobecnenia: tí, ktorí nekonajú vo vzťahu k ich obchodom, podnikaniu alebo povolaniu, zvyčajne majú nižšiu úroveň vedomostí, a čo je dôležitejšie, ich vyjednávacia sila je slabšia, ak zmluvné podmienky vopred vypracuje predajca alebo dodávateľ, pretože nemôžu ovplyvniť ich obsah. Široká definícia pojmov „predajca alebo dodávateľ“ a „spotrebiteľ“ založená na funkčných a objektívnych kritériách je skutočne spojená s týmto ochranným cieľom. Nie je však podmienkou definovania toho, kto je predajca alebo dodávateľ na jednej strane a spotrebiteľ na strane druhej.

30. Pokiaľ ide o pripomienky týkajúce sa bodu ii): či existuje významná nerovnováha medzi právami a povinnosťami strán vyplývajúcimi zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa, ako aj v tomto prípade existencia niektorého z pojmov uvedených v prílohe smernice 93/13, sú otázky súvisiace s vecným posúdením spravodlivosti zmluvy. Opäť však nesúvisia, určite nie priamo, s postavením strán uzatvárajúcich zmluvu.

31. Jediné rozhodujúce kritérium na rozhodnutie o existencii alebo neexistencii spotrebiteľskej zmluvy, tak ako je uvedené v bode i), jednoducho pozostáva z dvoch kumulatívnych podmienok.[13] Ide o podmienku: a) či existuje zmluva a b) či bola uzavretá jednou stranou na účely, ktoré *sa nevzťahujú* k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu (spotrebiteľ), a druhou stranou, ktorá *koná s cieľom vzťahujúcim sa* k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu (predajca alebo dodávateľ).

32. Posúdenie, či niekto koná s cieľom vzťahujúcim sa alebo nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu, si vyžaduje overenie všetkých relevantných skutočností a okolností.[14] Práve v tejto súvislosti Súdny dvor nedávno uviedol vo svojom rozsudku vo veci Kamenova niekoľko orientačných kritérií, ktoré môžu byť relevantné pre rozoznanie toho, či *fyzická* osoba predávajúca tovar na internete môže byť považovaná za „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle smernice 2005/29/ES a smernice 2011/83/EÚ[15]. Súdny dvor uviedol najmenej deväť pripomienok. Faktory, ako je organizácia,

13 Z pohľadu (posudzovania) jednotlivých zmluvných podmienok by sa dalo povedať, že „smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 1 ods. 1 a článku 3 ods. 1, sa uplatňuje na podmienky v ‚zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom‘, ktoré ‚nebol[i] individuálne dohodnut[é]‘“ [ako Súdny dvor uviedol napríklad v rozsudku z 15. januára 2015, Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14, bod 19), alebo zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 45)]. No otázka, či podmienka, podľa ktorej zmluvná podmienka nebola individuálne dohodnutá, predstavuje tretiu podmienku uplatniteľnosti *celej* smernice a všetkých jej ustanovení, alebo či ide skôr o *konkrétnu* podmienku uplatniteľnosti a (vecného) posúdenia podľa jej článku 3, by mohla byť tiež predmetom diskusie.

14 Pozri analogicky rozsudok zo 4. októbra 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808, bod 37).

15 Článok 2 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“) (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 22); článok 2 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64).

úmysel dosiahnuť zisk, odbornosť alebo správnosť činnosti, môžu byť zahrnuté medzi niektoré z orientačných (ale nie výlučných alebo vyčerpávajúcich) kritérií na určenie toho, či je možné považovať osobu za „obchodníka“, ktorý je definovaný v týchto smerniciach v podobnom duchu ako pojem „predajca alebo dodávateľ“ v smernici 93/13.[16]

33. Možno však treba zdôrazniť, ako to urobil aj Súdny dvor v bode predchádzajúcom uvedenému zoznamu, že tieto prvky môžu byť užitočné na posúdenie postavenia alebo statusu „predajcu alebo dodávateľa“ fyzickej osoby pôsobiacej v (stále relatívne novom) svete on-line predaja. Tento zoznam by sa však nemal chápať ako typ kontrolného zoznamu, ktorý by sa skutočne musel overiť.

34. Táto vec je však trochu odlišná, pretože sa týka *právnickej* osoby, ktorá, ako to vysvetlím v časti B nižšie, v skutočnosti koná na účely súvisiace s jej podnikaním. V takejto situácii by vyššie uvedené prvky mohli mať potvrdzujúcu hodnotu, ale rozhodne nie sú rozhodujúce. Nedostatok vedomostí, špecializácie alebo organizácie nemusí nutne vylučovať postavenie „predajcu alebo dodávateľa“.[17] To isté platí aj pokiaľ ide o opakovanie alebo pravidelnosť činnosti, v rámci ktorej je zmluva uzavretá. Rovnako aj to, aký zisk (ak nejaký) bude zo zmluvy vyplývať, môže mať obmedzený význam: existujú transakcie, ktoré sa na jednej strane nemusia usilovať o dosiahnutie okamžitého zisku, ale to na druhej strane neznamená, že v dlhodobom horizonte nesledujú obchodný účel.

35. Tieto úvahy teraz posúdim v konkrétnom kontexte prejednávanej veci.

B. O tom, či je spoločnosť EDF „predajcom alebo dodávateľom“

36. Všetci účastníci konania, ktorí predložili pripomienky, s výnimkou spoločnosti EDF, sa zhodujú na tom, že spoločnosť EDF konala v rámci napadnutej zmluvy na účely smernice 93/13 ako „predajca alebo dodávateľ“.

37. Spoločnosť EDF tvrdí, že vo vzťahu k dotknutej zmluve o úvere nemá postavenie „predajcu alebo dodávateľa“. Túto zmluvu neuzatvorila na základe výkonu jej odbornej činnosti. Poskytovanie úverov nespadá do sféry jej odbornej spôsobilosti. Spoločnosť EDF nie je bankou. Poskytuje len úvery v prospech svojich zamestnancov ako súčasť svojej sociálnej politiky.

38. Toto tvrdenie sa opiera o tri prvky: 1. zmluva o úvere nespadá do oblasti odbornej spôsobilosti spoločnosti EDF; 2. zmluva súvisí s pracovnou zmluvou a 3. zmluva je súčasťou politiky spoločnosti EDF, v zmysle ktorej je povinná pomáhať svojim zamestnancom. V tejto časti budem postupne posudzovať tieto tri prvky.

1. O odbornej spôsobilosti „predajcu alebo dodávateľa“

39. Podľa názoru spoločnosti EDF môže byť osoba považovaná za „predajcu alebo dodávateľa“ iba v rámci konkrétnej oblasti činnosti, ktorá zodpovedá jej odbornej spôsobilosti. Podnikateľskou činnosťou spoločnosti EDF je výroba a dodávka energie. Preto sa nemôže považovať za odborníka v oblasti úverových služieb. Podobne spoločnosť EDF argumentuje, že skutočnosť, že spoločnosť má jedáleň pre svojich zamestnancov, nevedie k záveru, že je „predajcom alebo dodávateľom“ v oblasti reštauračných služieb.

16 Pozri rozsudok zo 4. októbra 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808, body 38 a 39). Pozri tiež návrhy, ktorý predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:378, body 50 až 52).

17 Pozri bod 23 a poznámka 8 vyššie.

40. Takýto prístup k výkladu pojmu „predajca alebo dodávateľ“ sa zdá byť dosť reštriktívny. Znamenal by v podstate nahradenie súčasného znenia článku 2 písm. c) smernice 93/13, konkrétne formulácie „koná *s cieľom* vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“ formuláciou v zmysle „koná výlučne v rámci jeho odbornej spôsobilosti“. Na takýto výklad nevidím podporu ani v samotnom texte, kontexte a účele smernice ani v judikatúre Súdneho dvora.

41. V zmysle tejto judikatúry možno pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že služby vedľajšej povahy alebo doplnkové činnosti, ktoré uľahčujú výkon alebo vedú k hlavnej alebo základnej činnosti, môžu byť tiež zahrnuté pod pojem úkony vykonané s cieľom vzťahujúcim sa k obchodom, podnikaniu alebo povolaniu. Rozsudok vo veci Karel de Grote potvrdil, že doplnkové alebo vedľajšie činnosti vykonávané v súvislosti s hlavnou činnosťou môžu byť tiež zahrnuté do pojmu „obchod, podnikanie alebo povolanie“, ktorý definuje status „predajcu alebo dodávateľa“. V tomto rozhodnutí Súdny dvor konštatoval, že vzdelávacia inštitúcia pri poskytovaní úverových služieb študentom, aj keď tieto služby zjavne nie sú jej hlavnou (vzdelávacou) činnosťou, pôsobí ako „predajca alebo dodávateľ“ v zmysle smernice 93/13. [18]

42. Preto podobne ako v prejednávanej veci, napriek skutočnosti, že vzdelávacia inštitúcia nebola bankou ani finančným subjektom, jej činnosti týkajúce sa platobných prostriedkov viedli k poskytnutiu ochrany zo strany smernice. Dalo by sa povedať, že vo veci Karel de Grote boli napadnuté platobné prostriedky poskytnuté na financovanie hlavnej činnosti vzdelávacieho zariadenia priamo (boli poskytnuté na financovanie študijnej cesty). Mohol by byť preto vynesený záver o blízkosti: zatiaľ čo vo veci Karel de Grote vzdelávacia inštitúcia požičiavala peniaze študentke, aby ich potom mohla splatiť priamo tejto inštitúcii, v prejednávanej veci spoločnosť EDF v skutočnosti „nesamofinancuje“ nepriamo jej hlavnú činnosť. Namiesto toho iba jednoducho požičiava peniaze, aby si zamestnanec (a jeho manželský partner) mohli kúpiť hlavné obydlie od tretej strany.

43. Nemyslím si však, že toto tvrdenie by spôsobilo, že takýto úver na nehnuteľnosť by bol „príliš náhodný“ alebo „príliš vzdialený“ v tom zmysle, že by ho to odsunulo mimo pôsobnosti smernice. V porovnaní so situáciou vo veci Karel de Grote je zmluva o spotrebiteľskom úvere v tomto prípade stále doplnková k hlavným podnikateľským činnostiam spoločnosti EDF, ale iným spôsobom. Napadnutá zmluva o úvere nepopierateľne tvorí súčasť jej sociálnej politiky ako zamestnávateľa, čo potvrdzuje aj spoločnosť EDF. No akokoľvek je takáto politika vznešená a chvályhodná, je takisto možné predpokladať, že pre každý racionálne pôsobiaci podnik nie je zavedenie takejto politiky úplne záležitosťou dobročinnosti. Slúži cieľu prilákať a udržiavať, spoločne s ďalšími potenciálnymi zamestnaneckými výhodami, kvalifikovanú a kompetentnú pracovnú silu. Práve v tomto zmysle sú takéto zmluvy o úvere skutočne vedľajšie a vedú k úspešnému fungovaniu podniku.

44. Navyše okrem tejto logiky, ktorá už bola uvedená v judikatúre, možno doplniť, že zo samotného znenia článku 2 písm. c) smernice 93/13 vyplýva, že úmyslom normotvorcu Únie bolo zaviesť širokú definíciu pojmu „predajca alebo dodávateľ“. [19]

45. Po prvé samotné toto ustanovenie stanovuje, že pojem „predajca alebo dodávateľ“ znamená „ *akúkoľvek* fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho [jej – *neoficiálny preklad*] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva“. [20] Z čisto doslovného čítania je ťažké tvrdiť, že spoločnosť EDF nekonala pri tejto konkrétnej zmluve s cieľom *vzťahujúcim sa* k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu v zmysle uvedeného vyššie. Terminológia používaná v iných

18 Rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, body 57 až 58).

19 Rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 48).

20 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

jazykových verziách (niekedy používajúca pojem „v rámci“ skôr než „vzťahujúcim sa k“) je rovnako široká.[21] Okrem toho v tomto znení nič nenaznačuje tomu, že pojem „obchodu, podnikania alebo povolania“ sa vzťahuje len na činnosti vykonávané v oblasti, v ktorej má osoba alebo subjekt osobitnú odbornú spôsobilosť.

46. Po druhé nie je neúmyselné, že znenie článku 2 písm. c) stanovuje širokú definíciu pojmu „predajca alebo dodávateľ“.[22] Široká definícia, o ktorú sa normotvorca Únie úmyselne usiloval, sa spája so všeobecným systémom smernice 93/13 na ochranu spotrebiteľov ako slabších strán. Potreba, aby konkrétna zmluva spadala do „oblasti odbornej spôsobilosti“ by predstavovala pridanie nepísanej požiadavky do článku 2 písm. c) a obmedzila by rozsah ochrany poskytovanej smernicou.

47. Po tretie, aj keby sa takáto požiadavka (že zmluva musí spadať do oblasti odbornej spôsobilosti hospodárskeho subjektu, aby mohol byť považovaný za „predajcu alebo dodávateľa“) mala zahrnúť do znenia článku 2 písm. c) smernice súdne, *quid non*, výsledok by bol spochybniteľný z hľadiska predvídateľnosti pre spotrebiteľa.

48. Na jednej strane (skôr intuitívny) prístup, ktorý sa spoločnosť EDF snaží obhajovať, by znamenal, že „odborná spôsobilosť“ je spojená s hlavnou alebo prirodzenou oblasťou činnosti, ktorú vykonáva odborník. Takýto prístup by však spôsobil, že rozsah pôsobnosti smernice 93/13 by závisel od vlastného určenia (alebo dokonca vlastného vnímania) podnikového alebo profesionálneho cieľa jednej zo zmluvných strán. To by v konečnom dôsledku mohlo spôsobiť, že ochrana smernice by závisela od toho, čo predajcovia alebo dodávatelia tvrdia, že robia, skôr ako od toho, čo skutočne robia.[23]

49. Na druhej strane objektívnejší prístup k vymedzeniu sféry odbornej spôsobilosti, ktorý sa opiera napríklad o registrované podnikateľské činnosti spoločnosti, tiež nie je vhodný na účely smernice 93/13. Ak by bol rozsah pôsobnosti smernice viazaný na rozsah povolenia alebo registrácie podnikateľských činností podľa vnútroštátneho práva, to by skutočne prinútilo spotrebiteľov, aby skontrolovali vždy, keď si želajú kúpiť tovar, či druhá strana skutočne podpisuje zmluvu v rámci svojej činnosti podľa vnútroštátnych právnych predpisov alebo nie.[24] Bolo by to spojené s rozdielnym prístupom, pokiaľ ide o regulované a neregulované profesie. Mohlo by to viesť aj k rozdielnym výsledkom v rôznych členských štátoch, pretože sa zdá, že na vnútroštátnej úrovni existuje značný rozdiel v podmienkach povinnosti výslovne uviesť a v miere presnosti, aká je skutočne podnikateľská činnosť zaregistrovanej spoločnosti. Okrem toho a možno predovšetkým nevidím dôvod, prečo by skutočnosť, že hospodársky subjekt (či už nepravidelne alebo nie) uzatvoril zmluvy mimo rozsahu svojej registrovanej činnosti, by mal spotrebiteľov pripraviť o ochranu poskytovanú smernicou.

21 Vo francúzštine „dans le cadre de son activité professionnelle“; v nemčine „im Rahmen ihrer gewerblichen oder beruflichen Tätigkeit“; v taliančine „nel quadro della sua attività professionale“; v portugalčine „no âmbito da sua actividade profissional“; v španielčine „dentro del marco de su actividad profesional“; v holandčine „in het kader van zijn… beroepsactiviteit“; v češtine „jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činnosti“.

22 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen – (C-147/16, EU:C:2018:320, body 48 až 50).

23 Možno dodať, že otázka právnických osôb konajúcich mimo ich obvyklej oblasti podnikateľskej činnosti nie je v oblasti spotrebiteľského práva nová. Niektoré členské štáty skutočne prijali viac protektívny štandard, ktorý rozširuje definíciu spotrebiteľa na právnické osoby konajúce mimo ich obvyklej oblasti podnikateľskej činnosti [pozri Ebers, M.: The notion of „consumer“. In: Schulte-Nölke, H., Twigg-Flesner, C., Ebers, M. (eds).: *EC Consumer Law Compendium: The Consumer Acquis and its transposition in the Member* States, Sellier European Law Publishers, 2008, s. 454 až 464]. Definícia spotrebiteľa v smernici 93/13 sa vzťahuje iba na fyzické osoby [rozsudok z 22. novembra 2001, Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625, bod 17)]. Členské štáty však môžu prijať normy poskytujúce väčšiu ochranu a rozšíriť ochranu v oblastiach, na ktoré sa nevzťahuje smernica, ako je napríklad ochrana odborníkov [pozri analogicky rozsudok zo 14. marca 1991, Di Pinto (C-361/89, EU:C:1991:118, body 21 až 23)]. No skutočnosť, že minimálna harmonizácia podľa článku 8 smernice by mohla umožniť rozsiahlejšiu definíciu spotrebiteľa v členských štátoch, však neznamená, že by to mohlo mať vplyv na zúženie definície „predajcu alebo dodávateľa“. To by bolo v rozpore s účelom smernice, keďže by to viedlo k zníženiu minimálneho štandardu ochrany, ktorý smernica ponúka.

24 Podobne ako som konštatoval v návrhoch, ktoré som predniesol vo veci Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, bod 90).

50. Súhrnne treba konštatovať, že skutočnosť, že zmluva bola uzatvorená v rámci oblasti, ktorá nepatrí do sféry odbornej spôsobilosti právnickej osoby, nebráni tomu, aby táto osoba nemohla mať postavenie „predajcu alebo dodávateľa“, ak pri uzatváraní takejto zmluvy niekto konal s cieľom *vzťahujúcim sa* k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

51. Pripomínam, že v prípade právnických osôb je takýto prístup skutočne široký. Je tomu tak určite v prípade, ak zahŕňa aj záležitosti, ktoré sú vedľajšie, náhodné, prípravné, alebo posilňujúce hlavnú podnikateľskú činnosť. Napriek tomu nepovažujem tento výsledok za problematický v podstate z dvoch dôvodov. Po prvé z praktického hľadiska, podľa logiky a účelu ochrany podľa smernice 93/13 sa právnická osoba, a najmä spoločnosť, jednoducho odlišuje od fyzickej osoby. Väčšina činností, ktoré prvé uvedené subjekty vykonávajú, sa týka ich podnikania. Po druhé možno pripomenúť, že v prejednávanej veci ide len o postavenie každej zo zmluvných strán spotrebiteľskej zmluvy, a teda o uplatniteľnosť smernice. Napriek tomu, že by spadali do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, individuálna podmienka alebo zmluva môžu byť samozrejme posúdené, pokiaľ ide o ich podstatu, ako spravodlivé.

2. O zmluvách týkajúcich sa zamestnania

52. Odhliadnuc od toho, že poskytovanie úverov nie je hlavnou činnosťou spoločnosti EDF, alebo od toho, že ide o činnosť, ktorá nepatrí do sféry jej odbornej spôsobilosti, skutočnosťou zostáva, že zmluva o úvere bola uzatvorená so *zamestnancom* spoločnosti EDF. Môže sa fyzická alebo právnická osoba stále považovať za „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle smernice 93/13, keď poskytuje služby alebo tovar svojim zamestnancom?

53. V tejto súvislosti účastníci konania na pojednávaní diskutovali o význame odôvodnenia 10 smernice.[25] Toto odôvodnenie stanovuje po prvé, že účinnejšia ochrana spotrebiteľa sa môže dosiahnuť prijatím jednotných právnych pravidiel v záležitostiach nekalých podmienok a tieto „by mali platiť na *všetky* zmluvy uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi“.[26] Ďalej uvádza, že „zmluvy týkajúce sa zamestnania, …sa musia vylúčiť z rozsahu platnosti tejto smernice“. Toto odôvodnenie preto vytvára dojem, že z rozsahu pôsobnosti smernice existuje výnimka (týkajúca sa predmetu).[27]

54. Nemyslím si však, že tomu tak je.

55. Po prvé odôvodnenie právneho aktu Európskej únie nemá záväznú právnu silu. Nemôže teda stanoviť výnimku zo skutočných (platných a záväzných) ustanovení dotknutého aktu.[28] Odôvodnenie 10 rovnako ako každé iné odôvodnenie môže napomôcť výkladu „zodpovedajúceho“ platného ustanovenia smernice, ale nemôže byť použité na to, aby samo osebe predstavovalo výnimku alebo obmedzenie rozsahu pôsobnosti smernice.

25 Uvedené v plnom znení v bode 4.

26 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

27 To mohlo viesť Súdny dvor k tomu, že príklady uvedené v odôvodnení 10 uviedol ako „výnimky“ v uznesení zo 14. septembra 2016, Dumitraş (C-534/15, EU:C:2016:700, bod 27): „Predmet zmluvy okrem výnimiek vymenovaných v desiatom odôvodnení smernice 93/13 nemá totiž význam na vymedzenie pôsobnosti tejto smernice“. Tento prípad sa však netýkal výkladu niektorého z príkladov obsiahnutých v odôvodnení 10.

28 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. novembra 1998, Nilsson a i. (C-162/97, EU:C:1998:554, bod 54).

56. Po druhé, pokiaľ ide o skutočný význam tohto odôvodnenia, súhlasím s Komisiou: účelom odôvodnenia 10 nie je vylúčiť z pôsobnosti smernice 93/13 zmluvy, na ktoré by sa inak vzťahovala. Nestanovuje zoznam výnimiek z pôsobnosti smernice podľa ich „predmetu“. Poukazuje iba na typy zmlúv, ktoré už nepatria do rozsahu spotrebiteľských vzťahov, pretože ich strany nekonajú ako „spotrebitelia“ alebo „predajcovia alebo dodávatelia“ v zmysle smernice. Týmto spôsobom odôvodnenie 10 skutočne poskytuje ilustračné príklady druhov právnych transakcií, ktoré nespĺňajú podmienky článku 1 ods. 1 v spojení s článkom 2 písm. b) a c) smernice. [29]

57. Tak je to aj v prípade pracovných zmlúv, pri ktorých osoba, zamestnanec, poskytuje svoje služby pod vedením iného, zamestnávateľa, na určitý čas a za odplatu. Takáto pracovná zmluva (alebo dokonca séria pracovných zmlúv) stanovuje alebo mení a dopĺňa práva a povinnosti vzťahujúce sa na takýto vzťah nadriadenosti a podriadenosti.

58. Ako sa na tom zhodli všetci účastníci konania, ktorí predložili pripomienky v tejto veci, zmluva o úvere v prejednávanej veci nie je takouto pracovnou zmluvou. [30] Zmluva o úvere neupravuje ani pracovný pomer ani podmienky zamestnania. Nie je ani súčasťou prvkov, ktoré sa zvyčajne týkajú alebo musia byť nevyhnutne spojené s pracovnoprávnymi vzťahmi.

59. Hoci uznávam, že predmetná zmluva nie je pracovnou zmluvou, spoločnosť EDF napriek tomu trvala na tom, že smernica 93/13 by sa v prejednávanej veci nemala uplatňovať, pretože napadnutá zmluva o úvere je zmluvou uzavretou *v súvislosti s* pracovnou zmluvou, ktorá poskytuje výhodné podmienky pre zamestnancov.

60. Podľa môjho názoru skutočnosť, že prístup k predmetnému úveru je vyhradený pre zamestnancov, nezasahuje do skutočnosti, že spoločnosť EDF pri uzatváraní tejto zmluvy vystupuje ako „predajca alebo dodávateľ“ v zmysle smernice. Znovu je rozhodujúcim kritériom postavenie, v akom každá zmluvná strana uzatvorila zmluvu, a nie dôvod alebo motivácia na jej uzatvorenie. Rovnako skutočnosť, že niektoré druhy spotrebiteľských zmlúv sú vyhradené pre určité skupiny spotrebiteľov, tieto osoby neoberá o štatút spotrebiteľa.

61. Prijatie argumentu predloženého spoločnosťou EDF by znamenalo, že akákoľvek zmluva uzatvorená medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ktorá by obsahovala benefit alebo výhodu, by bola vylúčená z pôsobnosti smernice 93/13. Nemala by sa potom smernica vzťahovať na zamestnanca v automobilovom závode pri nákupe vozidla od svojho zamestnávateľa len na základe skutočnosti, že dostane zľavu z kúpnej ceny rovnako ako všetci ostatní zamestnanci tohto závodu? Dokonca aj spoločnosť EDF priznala na pojednávaní, že tomu tak nie je. Rozdiel v prejednávanej veci by bol podľa spoločnosť EDF ten, že v tomto príklade zmluva spadá do oblasti „odbornej spôsobilosti“ výrobcu automobilov. Ak však pojem „predajca alebo dodávateľ“ nezávisí od toho, či daná zmluva nespadá do sféry odbornej spôsobilosti osoby, ako to bolo uvedené v predchádzajúcej časti vyššie, nevidím dôvod, pre ktorý by to malo mať vplyv na situáciu, v ktorej sú zmluvnými stranami zamestnanec a zamestnávateľ.

29 Takýmto spôsobom sa tiež logicky vysvetľuje úvodné znenie pred zoznamom: „keďže medzi iným“. Otvorený zoznam výnimiek podľa ich „predmetu“ by bol iba exemplifikatívny a mohol by byť rozšírený (bez akéhokoľvek kritéria na stanovenie iných výnimiek), čo by bolo naozaj prekvapujúcou legislatívnou technikou.

30 Alebo, ako uvádza anglická jazyková verzia, „contract relating to employment“. Z dôvodov načrtnutých v tejto časti mojich návrhov však jazykový argument, že „zmluva týkajúca sa zamestnania“ by mala znamenať akúkoľvek zmluvu uzatvorenú *z dôvodu* pracovného pomeru, jednoducho nemôže obstáť. Možno tiež dodať, že jazykové verzie iné ako angličtina obsahujú oveľa užší pojem ako „zmluvy týkajúca sa zamestnania“: Arbeitsverträge, contrats de travail, contratti di lavoro, contratos de trabajo, arbeidsovereenkomsten, contratos de trabalho, pracovní smlouvy, umów o pracę, atď.

62. Podľa môjho názoru by bolo možné dodať, že (potenciálne rozlíšené) fiškálne zaobchádzanie s „výhodou“, ktorú dostáva pracovník, nemá vplyv na povahu zmluvného vzťahu v zmysle smernice. Skutočnosť, že v rámci niektorých vnútroštátnych systémov môže byť peňažná výhoda, ktorá vyplýva z výhodných podmienok ponúkaných určitými zamestnaneckými systémami, považovaná za príjem na účely zdaňovania (pričom je súčasťou zamestnaneckého balíka na účely zdanenia), nespôsobuje, že sa zo zmluvy o úvere stane zmluva týkajúca sa zamestnania, o ktorej by sa nedalo povedať, že patrí do rozsahu pôsobnosti smernice.

63. Napokon, ak by samotná skutočnosť, že poskytovateľ služieb je zamestnávateľom spotrebiteľa, spôsobila vylúčenie danej zmluvy z rozsahu pôsobnosti smernice, spotrebitelia-zamestnanci by boli uvedení do vcelku rizikovej situácie. Výhodnými podmienkami by boli prilákaní k tomu, aby uzavreli zmluvy na služby alebo kúpili tovar poskytovaný ich zamestnávateľmi v oblastiach, v ktorých by sa zvyčajne obrátili na iných poskytovateľov služieb na trhu. Ale „skryté náklady“ by v skutočnosti znamenali vzdanie sa akejkoľvek ochrany spotrebiteľa. Rozsah ochrany spotrebiteľa by potom závisel od toho, či zamestnávateľ ponúka tieto služby interne alebo prostredníctvom iných poskytovateľov služieb.

64. V dôsledku toho skutočnosť, že zmluva, ktorá *nie je pracovnou zmluvou*, bola uzatvorená medzi zamestnávateľom a zamestnancom, nemá vplyv na kvalifikáciu zmluvných strán ako „spotrebiteľov“ alebo „predajcov alebo dodávateľov“.

3. O zmluvách uzatvorených v rámci sociálnej politiky zamestnávateľa

65. Nakoniec spoločnosť EDF takisto tvrdila, že napadnutá zmluva o úvere je súčasťou sociálnej politiky spoločnosti. Poskytovaním takýchto úverov spoločnosť EDF nesleduje profitovanie zo zisku, ale len poskytnutie výhodných podmienok pre svojich zamestnancov na uľahčenie prístupu k vlastníctvu ich vlastného hlavného obydlia.

66. Tento prvok je tiež podľa môjho názoru irelevantný na účely kvalifikácie zmluvnej strany ako „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle smernice.

67. Ako správne tvrdili navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku, verejná alebo súkromná povaha činnosti, ďalej skutočnosť, že sleduje cieľ všeobecného záujmu, alebo že nie je vykonávaná na ziskovom základe alebo za odplatu, nie sú rozhodujúce.

68. Po prvé a čo je najdôležitejšie, Súdny dvor už uviedol, že článok 2 písm. c) smernice 93/13 zahŕňa úlohy vykonávané na neziskovom základe: v rozsudku vo veci Karel de Grote Súdny dvor považoval bezúročné splácanie za spadajúce do pôsobnosti smernice. [31]

69. Po druhé vo všeobecnej rovine „verejná alebo súkromná povaha činností predajcu či dodávateľa alebo jeho osobitná úloha nemôžu určovať otázku samotnej uplatniteľnosti uvedenej smernice. [32] Súdny dvor v tejto súvislosti konštatoval, že pojem „obchodník“ v smernici 2005/29 definovaný podobne ako pojem „predajca alebo dodávateľ“ v smernici 93/13 zahŕňa verejnoprávny subjekt poverený úlohou všeobecného záujmu, ako je správa zákonného systému zdravotného poistenia, [33] pre ktorú je tiež nepravdepodobné, že bude prevádzkovaná na účely zisku.

70. Po tretie je v každom prípade potrebné pripomenúť, že napadnutá zmluva o úvere v prejednávanej veci nebola bezúročná. Úrok bol podľa zmluvy jasne splatný spoločnosti EDF, aj keď úroková sadzba pre zamestnancov mohla byť výhodnejšia ako úroková sadzba dostupná na trhu v tom čase.

31 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 51).

32 Rozsudok z 15. januára 2015, Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14, bod 28).

33 Rozsudok z 3. októbra 2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs (C-59/12, EU:C:2013:634, bod 41).

71. Na záver skutočnosť, že sporná zmluva o úvere je súčasťou sociálnej politiky spoločnosti v prospech jej zamestnancov prostredníctvom systému pomoci pri kúpe hlavného obydlia, nie je v prejednávanej veci relevantná.

72. Za týchto okolností je potrebné zdôrazniť, ako už bolo uvedené v bode 19 vyššie, že vec prejednávaná pred Súdnym dvorom sa netýka posúdenia (ne-)spravodlivosti napadnutej zmluvnej podmienky. Toto posúdenie má vykonať vnútroštátny súd. Mal by brať do úvahy povahu služieb, ktoré sú predmetom zmluvy, a prihliadať na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy.[34] Hoci úvahy o sociálnom charaktere a/alebo (nie nevyhnutne) vykázanom zisku sú sotva relevantné pre posúdenie postavenia zmluvných strán, je možné, že by mohli byť relevantné pre posúdenie celkovej bilancie práv a povinností strán vyplývajúcich z tejto zmluvy.

4. Predbežný návrh

73. Spoločnosť EDF je právnická osoba založená s podnikateľským cieľom výroby a dodávky elektrickej energie. Pri výkone tejto hlavnej hospodárskej činnosti alebo podnikania uskutočňuje zamestnaneckú politiku, prostredníctvom ktorej sa snaží prilákať a udržať svojich zamestnancov tým, že im ponúka určité výhody a zamestnanecké benefity. Jedným z nich je systém prístupu k bývaniu, prostredníctvom ktorého spoločnosť EDF vstupuje do zmluvných vzťahov so zamestnancami, aby im poskytla úver na kúpu ich hlavného obydlia. Z dôvodov uvedených v predchádzajúcich bodoch tejto časti spoločnosť EDF pri uzatváraní zmlúv o úvere so svojimi zamestnancami koná v súlade s cieľom súvisiacim s jej podnikateľskou činnosťou, a preto sa považuje za „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle článku 2 písm. c) smernice 93/13.

74. V tomto prípade existujú ďalšie prvky potvrdzujúce tento záver[35]: spoločnosť EDF má osobitnú organizačnú štruktúru. Prevádzkuje osobitné oddelenie zaoberajúce sa poskytovaním úverov zamestnancom. Tiež sa javí, že zmluvy o úvere uzatvára so zamestnancami pravidelne. Táto činnosť spoločnosti EDF pri poskytovaní takýchto úverov zjavne podliehala vnútroštátnym právnym predpisom týkajúcim sa poskytovania informácií a ochrany,[36] zrejme predchodcov ochrany spotrebiteľa podľa vnútroštátneho práva. Zmluvy o úvere navyše neboli bezúročné.

75. Skutočnosť, že zmluva o úvere nespadá do zvyčajnej sféry odbornej spôsobilosti EDF, že bola uzatvorená medzi spoločnosťou EDF a jedným z jej zamestnancov, a že je súčasťou sociálnej politiky spoločnosti, podľa môjho názoru nemá žiadny vplyv na posúdenie postavenia „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle smernice.

C. O tom, či sú navrhovatelia v konaní o kasačnom opravnom prostriedku spotrebiteľmi

76. V prejednávanej veci pán Pouvin uzatvoril zmluvu o úvere so spoločnosťou EDF s cieľom nadobudnúť hlavné obydlie. Ako už bolo uvedené v časti B.2 vyššie, nejde o zmluvu týkajúcu sa zamestnania. Niet pochýb o tom, že zmluva o úvere bola uzatvorená na účely nevzťahujúce sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu. V skutočnosti žiadna zo strán, ktoré doručili pripomienky v tejto veci, nenamietala, že pán Pouvin mohol konať na účely vzťahujúce sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

77. V dôsledku toho musí byť pán Pouvin na účely zmluvy o úvere uzatvorenej so spoločnosťou EDF považovaný za spotrebiteľa v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13.

34 Rozsudok z 15. januára 2015, Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14, bod 33 a tam citovaná judikatúra).

35 V zmysle uvedenom v bodoch 32 až 34 vyššie.

36 Zákon č. 79-596 z 13. júla 1979 o informovaní a ochrane príjemcov úverov v oblasti nehnuteľností.

78. *A fortiori*, rovnaký záver musí platiť pre pani Dijouxovú, ktorá nikdy nebola viazaná so spoločnosťou EDF v akomkoľvek inom postavení než ako dlžníčka v zmluve o úvere uzatvorenej na účely kúpy hlavného obydlia.

V. Návrh

79. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), takto:

– Článok 2 písm. c) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že spoločnosť, akou je EDF, ktorá poskytne zamestnancovi a jeho manželskému partnerovi úver na nehnuteľnosť v rámci mechanizmu pomoci v prístupe k vlastníctvu, na ktorý majú nárok iba zamestnanci tejto spoločnosti, koná ako „predajca alebo dodávateľ“.

– Článok 2 písm. b) smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnanec spoločnosti a manželský partner takéhoto zamestnanca, ktorí uzatvorili zmluvu o úvere so zamestnávateľom právnickou osobou na kúpu ich hlavného obydlia, konajú ako „spotrebitelia“.